

Wikken en wegen

De betekenis van gewicht en gewichtstoename in de eerstelijns zorg voor zwangere vrouwen

Obesitas is een actueel probleem, wereldwijd en ook in Nederland. Uit internationale literatuur blijkt dat obesitas gerelateerd is aan ongunstige uitkomsten van zwangerschap en bevalling. Resultaten van buitenlandse studies zijn echter niet zomaar toepasbaar op de Nederlandse eerstelijns verloskundige zorgverlening. We staan in Nederland voor de uitdaging om inzichten te verwerven over het voorkomen en de consequenties van obesitas in de eerstelijns populatie. Op basis hiervan kan risicoselectie en bijbehorend beleid worden vastgesteld.

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is onderzoek gedaan bij zwangere vrouwen die na de intake in aanmerking kwamen voor eerstelijns zorg door verloskundigen. Drie deelonderzoeken zijn gebaseerd op secundaire data-analyses van een dataset afkomstig van de Kempenstudie. De Kempenstudie is een prospectieve cohortstudie in een eerstelijns populatie zwangere vrouwen. Eén deelonderzoek is gebaseerd op data afkomstig uit het Verloskundig Casusregistratie Systeem, VeCaS. Tot slot hebben we kwalitatief onderzoek gedaan bij eerstelijns verloskundigen dat inzicht geeft in de klinische besluitvorming van verloskundigen rondom cliënten met obesitas.

Doel onderzoek

Met dit onderzoek beogen we een wetenschappelijke bijdrage te leveren aan de kennis over gewicht en gewichtstoename bij zwangere vrouwen met als doel de zorg voor de individuele vrouw in de eerste lijn te optimaliseren. Het doel van het onderzoek was inzicht te krijgen in het voorkomen en de spreiding van gewicht en gewichtstoename bij gezonde zwangere vrouwen. Ook wilden we de resultaten van de reguliere zorg door verloskundigen rondom gewicht en gewichtstoename in kaart brengen en meer inzicht verkrijgen in factoren die de klinische besluitvorming van verloskundigen bij vrouwen met obesitas beïnvloeden.

Resultaten

Van de vrouwen in de onderzoeks-populatie had 15% obesitas (BMI berekend met gemeten gewicht bij 10-12 weken zwangerschap). Het percentage zwangerschappen en bevallingen zonder complicaties nam af met een toenemende BMI klasse. Toch bleven veel vrouwen met overgewicht of obesitas in zorg bij eerstelijns verloskundigen. Het onderzoek laat zien dat obesitas niet bij voorbaat gespecialiseerde verloskundige zorg vereist en dat eerstelijns verloskundigen in staat zijn vrouwen met obesitas veilig te selecteren voor eerste- dan wel tweedelijns zorg. Hiervoor maken verloskundigen gebruik van de richtlijnen voor risico-selectie.

We vergeleken ook het effect van een 'traditioneel' advies over gewichtstoename (10-15 kg) met het effect van de IOM richtlijnen (optimale gewichtstoename per BMI klasse) op uitkomsten van de zwangerschap en bevalling. Een gewichtstoename van < 15 kg tijdens de zwangerschap blijkt een goed advies voor elke zwangere, ongeacht haar BMI klasse.

Verder blijkt dat vrouwen met obesitas de eerstelijns verloskundige zorg niet mijden en dat de zorg voor deze vrouwen de werkbelasting van juni 2017 eerstelijns verloskundigen niet wezenlijk verhoogt. Uit de kwalitatieve studie blijkt dat de klinische besluitvorming van eerstelijns verloskundigen wordt beïnvloed door zowel de wetenschappelijke onderbouwing als ook veel andere krachten.

Deze studie levert een wetenschappelijke bijdrage aan de kwaliteit en de organisatie van de verloskundige zorg voor vrouwen met obesitas. We hebben kennis verworven over de omvang van het probleem, de perinatale uitkomsten van obese vrouwen in zorg bij de eerstelijns verloskundige en over de toepasbaarheid van de richtlijn van het Institute of Medicine betreffende gewichtstoename tijdens de zwangerschap versus een traditionele Nederlandse richtlijn. Dit project heeft geleid tot een proefschrift met een aantal wetenschappelijke publicaties over de bovengenoemde onderwerpen

Bijdrage visie lectoraat

Dit project draagt bij aan diverse onderzoekslijnen van het lectoraat Midwifery Science namelijk 'cliëntkenmerken', 'fysiologie van de verloskunde' en 'samenwerken binnen de keten'. In de verschillende studies werd informatie over de cliëntkenmerken 'gewicht' en 'gewichtstoename' van zwangere vrouwen in kaart gebracht. Het bestuderen van verwijzingspercentages, indicaties voor verwijzingen en perinatale uitkomsten van vrouwen met verschillende BMI- klassen en verschillende categorieën gewichtstoename, vormt input voor het optimaliseren van de fysiologische verloskunde waar mogelijk. Ook de kwalitatieve studie biedt waardevolle inzichten over hoe verloskundigen klinische besluiten nemen in voortdurende interactie met zwangere vrouwen en andere verloskundige hulpverleners.

Impact

Omdat verloskundig beleid rondom obesitas en gewichtstoename ten tijde van het onderzoeksproject zeer actuele onderwerpen waren, is de opgedane kennis actief gedissemineerd in regionale, nationale en internationale presentaties en in nationale en internationale publicaties. De opgedane kennis is verwerkt in een KNOV factsheet (zie linken met andere projecten) dat beleid door verloskundigen ondersteunt. Daemers vertegenwoordigt de KNOV in een multidisciplinaire werkgroep ten behoeve van de FMS- richtlijn obesitas (beoogde publicatie voorjaar 2022).

Lectoraat Midwifery Science

Het lectoraat Midwifery Science wil de fysiologische zwangerschap en geboorte bevorderen met als doel een gezonde start van een nieuw leven voor kinderen en hun ouders. Wij doen dit door het vormgeven en uitvoeren van interdisciplinaire projecten en onderzoek in samenwerking met verschillende partners en disciplines in de geboortezorg zoals verloskundigen, andere zorgverleners en (aanstaande) ouders.

Projectteam

Darie Daemers MSc (promovenda)
dr. Evelien van Limbeek
dr. Hennie Wijnen
dr. Luc Budé
prof. dr. Marianne Nieuwenhuijze (lector)
prof. dr. Raymond de Vries
prof. Mark Spaanderman (MUMC)

Looptijd

1 januari 2008 - 31 mei 2017

Financiering

Academie Verloskunde Maastricht, Zuyd Hogeschool

Academie Verloskunde **ZU**
Maastricht **YD**

Contact

Darie Daemers
d.daemers@av-m.nl

www.av-m.nl/lectoraat